

ליאוני סוואן "גלנקיל – מותחן כבשים" (תרגמה מגרמנית, טלי קונס)

הוצאת עם עובד (2008), 356 עמ'

הרעיון בבסיס הספר מסקרן, מפתיע ומהנה בעת ובעונה אחת. בוקר אחד מגלים כבשיו של הרועה ג'ורג' הזקן את בעליהן כשהוא שוכב באחו ואת חפירה תקוע בגבו. לאחר שקלא וטריא מגיעות הכבשים למסקנה כי ג'ורג' כנראה נרצח והן (הכבשים!) יוצאות במסע לגילוי הרוצח הנתעב. וכמובן, בסוף נפתרת החידה ולא נקלקל את הפיתרון.

העלילה ממוקמת בכפר אירי על משטחי הדשא שלו, ועל הקהילה המקומית הקתולית וצרת האופקים. ג'ורג' היה יוצא דופן ולא סתם רועה. אנו למדים כי הוא אהב את הכבשים וטיפל בהם כאילו היו בני משפחתו. הוא קרא להם ספרים, האכיל אותם בויטאמינים, חיסן אותם כנדרש, לא היכה אותם ולעולם לא מכר אותם לשחיטה או לרועים אחרים. מעשי ג'ורג' מזכירים לנו אגדות מפורסמות אחרות המיוחסות לרועים הגדולים של העולם ובראשם משה רבנו ודוד המלך.

כאות הוקרה החליטו הכבשים על פינה שתוקדש לזכרו ותיקרא "הפינה של ג'ורג'" שבה ייאסר ללחך עשב. ואל ייקל הדבר בעיניכם, שכן בפינה זו ישנו עשב משובח ופרחי בר מעולים שאותם חובבים הכבשים במיוחד.

אין מדובר פה במטאפורה כמו ספרי בעלי חיים אחרים ובראשן 'חיות החיות' האלמותי של ג'ורג' אורוול. הכבשים אינן מתיימרות להיות בני אדם בתחפושת אלא כבשים אמיתיות המתנהגות וחושבות ככבשים. זהו כוחו הגדול ואולי העיקרי של ספר יוצא דופן זה. הספר מתואר מנקודת מבטן של הכבשים עד שבשלב מסוים הקורא מתחיל לחשוב 'כבשית'. הן מבחינת תפיסת העולם, הן מבחינת פרשנות המונחים המקובלים על בני האדם, ועד לחושי הריח והטעם.

אנו למדים כי 'המיתולוגיה הכבשית' מדברת על העולם הבא שבו הופכים הכבשים לעננים ('ענני כבשים') ועולים לשמיים לגור שם בקביעות. הכבשים מכירות במושג עדר ורואות צורך קיומי לחיות בו, ופשע לנוטשו ולחיות לבד. למרות זאת, מתרוצצות שמועות על אייל מסתורי שברח פעם ואולי יחזור, ועוד.

וכמובן חושיהם מחודדים הרבה יותר ובעיקר חוש הריח. שומעים אנו על ריחות של אגלי טל על עשב טרי, ריחות של גשם קל וכבד, ריחות של עדרי אנשים קרובים ורחוקים. וגם על ריחות של פחד ומוות, אהבה וכעס.

יש לכבשים גם אויבים שהן להתעלם מהם. בראשם הקצב המקומי הלוטש אליהם עיניים, וכמובן הסכנה הכבשית האולטימטיבית 'רוח הזאב'. פחד מסתורי שמקורו לא לגמרי ברור אך הוא מרחף על האחו.

הספר מאתגר את הקורא בתפיסות יסוד. הכבשים שומעים את בני האדם ומנסים להבין אותם בדרך 'כבשית'. דווקא צורה זאת גורמת לנו לבחון מחדש את דעתנו ולתהות על נושאים שמזמן שכחנו. המונחים 'אלוהים', 'שטן', 'מוות' ועוד אחרים מקבלים משמעות רעננה ומפתיעה, ולפעמים הומוריסטית, כשהכבשים מנסות להביןם בלשונם.

כמו בהרבה ספרי בלש, בתחילת הספר אנו מקבלים מעין 'מפתח', רשימה של תשעה עשר כבשים כשלכל מהם צמודים מספר מילים המתארים אותו/ה. הרשימה מסודרת לפי סדר הופעתם של הכבשים. אנו שומעים על מנהיג העדר סר ריצ'פילד, האיל-המנהיג, שכבר לא כלכך צעיר, שמיעתו הולכת ונחלשת אבל עיניו עדיין חדות; על מיס מייפל שהיא הכבשה הכי חכמה בעדר, אולי הכי חכמה בגלנקיל, ואפשר החכמה ביותר בעולם; ועל עוד כמה מחכמי העדר.

גם אחרי הפתיחה הספר קורץ במקומות לא מועטים לספרות הבלש הגדולה. בקלות אפשר לראות במיס מייפל את מקבילתה הכבשית של גב' מארפל, הבלשית האגדתית של אגטה כריסטי. השוטר המופיע בספר (הופעה קצרה למדי) הוא המפקח הולמס, וכמה סצנות מהספר נקראות כסצנות בלשיות ידועות עם כבשים בתפקידים הראשיים. אולם למרות זאת, זה איננו ספר בלש קלאסי. לא המתח הוא הגורם העיקרי שבו אלא הכבשים המנסות לפתור את התעלומה.

לאוני סוואן הוא שמה הספרותי של הסופרת שזהו ספרה הראשון. היא ילידת גרמניה ולצורך כתיבת הספר אף בילתה באירלנד זמן רב באזורים הכפריים. כך שחלק מתיאורי הכבשים מתבססים על עובדות אמיתיות.

בקצרה, הספר מבוסס על רעיון מקורי שפותח בצורה מענגת וחביבה, מעורר חשיבה ומומלץ.